

TALOUSARVIOALOITE 164/2006 vp

Määrärahan osoittaminen hyljekorvausten maksamiseen

Eduskunnalle

Ammattikalastuksen suurin ongelma Saaristomerellä on harmaahylje. Vuosien 2004 syksyllä ja 2005 keväällä koettiin tähän mennessä suurimmat vahingot. Tuolloin moni kalastaja joutui lopettamaan kalastuksen kokonaan. Hylkeet repivät verkot ja syöivät saaliit. Lisäksi ne ovat syynä kalojen liikkeiden muuttumiseen, koska kalat pakenevat hyljettä. Esimerkiksi kuhaa löytyy niille epätyypillisestä paikasta; lahnarparvien joukosta kaislikoista. Kalojen käyttäytymisen muutos merkitsee myös sitä, että kalastajilla pitää olla erilainen kalusto saman kalalajin esiintyessä uusilla pyyntipaikoilla, esim. erilaisia rysiä. Lisäksi suurin osa ammattikalastajista kalastaa vuokravessillä, joiden saatavuus Saaristomerellä on usein vaikeaa.

Saaristomerellä toimii 146 päätoimista ammattikalastajaa. Määrä on enää neljännes 20 vuoden takaisesta. Saaristomeri on Suomen tärkein suomukalan pyyntialue — puolet Suomen meri-alueiden kuha- ja ahvensaaliista pyydetään sieltä. Nuo noin 150 kalastajaa kalastavat 80 prosenttia alueen suomukalasaaliista. Saaristomerellä kalastus on jatkuvasti muuttunut vaikeammaksi. Kalastajilla ei ole edellytyksiä päätoimiseen ammatinharjoittamiseen. Hylkeitä on aiemmin esiintynyt ulkosaaristossa, mutta viime vuosina ne ovat tunkeutuneet rannikkovesillämme yhä syvemmälle sisäsaaristoon. Kalastuselinkeinon harjoittamiselle käyttökelpoisia vesialueita ei enää tahdo löytyä, koska hyljekanta on tällä hetkellä ehdottomasti liian suuri.

Vuoteen 2001 verrattuna vuoden 2005 laskennoissa todettu hyljemäärä on runsaasti yli kaksinkertainen. Kannan nopeaan kasvuun Saaristomerellä on osaltaan vaikuttanut se, että hylkeet ovat jo lähes 10 vuoden ajan poikineet yhä kasvavassa määrin uloimman saarivyöhykkeen luodoille. Hyljekannan kalastuselinkeinolle aiheuttamat vahingot ovat kasvaneet rajusti ja vaarantaneet koko kalastuselinkeinon tulevaisuuden. Hylkeet tuhoavat sekä kalastajien pyydyksiin jääneen saaliin että myös pyyntivälineet, verkot ja rysät.

Parhaillaan EU kieltää Suomea maksamasta hyljekorvauksia, koska unionin jäseneksi liittyessään Suomi ei ottanut huomioon pysyvää hyljeongelmaa. Vuonna 2003 EU:n poikkeusluvalla sovittiin maksettavaksi kertakorvaus vuosien 2000—2001 hyljevahingoista. Suurin osa vuosien 2000—2001 korvauksista on maksamatta. Vain noin neljännes todellisista vahingoista on tähän mennessä korvattu. Korvausta maksettiin hyljevahingosta, joka oli aiheutunut verkko-, siima- ja rysäpyynnissä Suomen aluevesillä tai kalastusvyöhykkeellä. Korvausta maksettiin vain, mikäli korvauksen hakijalle aiheutuneet hyljevahingot olivat vähintään 20 prosenttia vuosina 1997—1999 saadun keskimääräisen saaliin määrästä. Korvausten arvioinnin lähtökohdaksi otettiin ns. keskimääräinen vahinkoprosentti, joka määriteltiin alueittain, kalalajeittain ja pyyntimuodoittain. Vahinkoprosentin määrittelyn lähtökohdانا olivat Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen laatimat ajalliset ja alueelliset

selvitykset hylkeiden esiintymistiheydestä ja niiden aiheuttamista vahingoista. Yksittäisen ammattikalastajan saaman korvauksen suuruuteen vaikutti keskimääräisten vahinkoprosenttien lisäksi kalastuspäivien määrä, käytettyjen pyydysten lukumäärä ja pyydyslaji sekä keskimääräiset yksikkösaaliit ja vahinkovuoden kalastajahinnat. Korvauksen saajille jäi lisäksi 250 euron omavastuuosuus korvausvuotta kohden.

Vaikka hylje on määritelty uhanalaiseksi, tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että kalastajan ammatti ja koko kalastuselinkeino on paljon uhanalaisempi. Erityisen huolestuttava tämä kehitys on Saaristomerellä, missä elinkeinon kannattavuus on erittäin huono. Nykyisen kalastajasukupolven lopettaessa elinkeinon harjoittamisen jatkajia ei juurikaan ole. Hyljeongelma on ratkaisevasti pahentanut ammattikalastajien tilannetta. Suomen tulisi löytää keinot kalastuselinkeinoon turvaamiseksi ja hyljeongelman ratkaisemiseksi. Siihen saakka, kunnes löydetään kestäviä ratkaisuja kalastuselinkeinoon turvaamiseksi, hylkeiden aiheuttamat vahingot ja ansionmenetykset tulisi korvata täysimääräisesti. Hallituksen vastuulla on, että vuosille 2000—2001 sovitut hyljevahinkokorvaukset vihdoinkin maksetaan. Sen tulee tehdä tarvittavat ratkaisunsa hyljevahinkojen korvaamiseksi myös muina vuosina. On turvattava kotimaisen, läheltä pyydetyn kalan saanti jatkossakin.

Yhtenä ratkaisuna hylkeiden aiheuttamien vahinkojen pienentämiseksi on tutkittu hylkeenkestävien rysien käyttöä. Maa- ja metsätalousministeriö on varannut varoja hylkeenkestävien rysien käytön tukemiseen. Rysät toimivat hyvin lohena ja siianpyynnissä. On kuitenkin syytä muistaa, ettei lohienpyynnillä Saaristomerellä kuitenkaan ole merkitystä ja näin ollen hylkeenkestävien rysien kehitys ei yksistään riitä turvaamaan Saaristomerellä kalastajien elinkeinoa. Kuhasaalis kalastetaan lähes kokonaan verkoilla, koska kuhan saaminen rysään on lähes mahdotonta. Näin ollen hylkeenkestävien rysien käyttö kuhan kalastuksessa ei ole mahdollista. Ahvenen kalastukseen rysät eivät myöskään sovellu. Meneillään on Sampi-projekti, jossa kehitellään rysää suomukalojen pyyntiin soveltuvaksi. Kehitystyö vie kuitenkin aikaa. Sinä aikana moni kalastaja ehtii lopettamaan ammatinharjoittamisen. Hallituksen on käynnistettävä myös muita tukitoimenpiteitä kuin vain tukea hylkeenkestävien rysien kehittämistä taatakseen kalastuselinkeinoon jatkuvuuden Saaristomerellä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2007 talousarvioon momentille 30.40.42 lisäyksenä 750 000 euroa vuosien 2000 ja 2001 hyljevahinkokorvausten maksamiseen.

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 2006

Pertti Hemmilä /kok